

מעורב

עיתון המחלקה למעורבות חברתית אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
גליון מס' 14 | מאי 2014, שנת תשע"ד

[באר שבע והסטודנטים]

יצירה מעורבת		4
עיר ההודמנויות המוגבלות		5
ראיון עם ד"ר נורית אלפסי		6-8
פניה היפות של הסטודנטיפיקציה		9
ראיון עם רוביק דנילוביץ'		10-13
חשבון פשוט		14
מה חדש במחלקה		15
מה קורה		16

"מעורב" - עיתון המחלקה למעורבות חברתית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
מנהלת המחלקה: עו"ד ורד סרוסי כ"ץ
עריכה: אלמוג שמחון ורוני צורף
מנהלת העיתון: אושרית אליעזר
עיצוב גרפי: עיצובי הנגב
טלפון המערכת: 08-6472841, **פקס:** 08-6472921, **מעורב**

דואר אלקטרוני: meorav.bgu@gmail.com
בית-דפוס: דפוס אוניברסיטת בן-גוריון
תודות: ד"ר גדעון כ"ץ, נועה רוחם חן

בשער: באר שבע מהאוויר. **צילום:** עמוס מרון, ויקימדיה ישראל

העיתון מעורב מבקש לתת ביטוי לקשת של דעות. הדעות המוצגות בגליון הן על דעת הכותבים בלבד ולא על דעת המחלקה למעורבות חברתית ו/או האוניברסיטה.

פתח דבר

לפני הכל אני רוצה להגיד שלום לרוני צורף שהצטרפה לצוות העריכה, וב'מעורב' הבא היא זו שתכתוב את פתח הדבר. כך שלמעשה, זהו הטור האחרון שאני כותב כעורך העיתון. נעמתי לי מאוד. אל תיעלבו מהכתוב כאן למטה. חשבו על הדברים.

באר שבע והסטודנטים.

מדי פעם מגיעים אליי אורחים מחו"ל דרך קאוצ'סרפינג. למי שלא מכיר, מדובר ברשת חברתית של אנשים זרים שפותחים את הבית שלהם עבור אנשים זרים אחרים. גגלו את זה אם אתם רוצים, זה לא חשוב כרגע. לפעמים נדמה לי שהאנשים האלה שבאים להתארח אצלנו ללילה-שניים מצליחים להיחשף ליותר מבאר שבע מאשר חלק מהסטודנטים שעושים כאן שלוש שנים. הנה, רק בשבוע שעבר פגשתי חברה שלמדה כאן תואר ראשון ובאה לבקר. כשנסענו יחד לחברים משותפים, עברנו דרך נחל באר שבע וגשר הצינורות. החברה, שסיימה את לימודיה בסך הכל בשנה שעברה נדהמה לגלות שיש בכלל נחל בבאר שבע. כזה שזורם. ועוד יש מעליו גשר. עם אורות. מתחלפים בצבעים זוהרים ומזעזעים.

עם יד על הלב, מי מכם ידע שיש דבר כזה? וגם אם ידעתם - טיילתם שם? מי מכם הספיק ללכת בטיילת של נחל באר שבע?

נראה לכם שסטודנט באוניברסיטת תל אביב לא ידע שהירקון קיים? או שלא יבקר בטיילת? מה עם סטודנט בירושלים שמעולם לא הסתובב במחנה יהודה?

נכון, באר שבע היא לא תל אביב ולא ירושלים. היא מאובקת, ויש בה כמויות לא הגיוניות של מרכזי מסחר. יש אוכלוסיה מקומית טרוגנית שמעורבת במזרחים, רוסים, אתיופים, בדואים ואפילו אשכנזים אם תחפשו היטב. בהמשך הגיליון הזה ראש העיר של באר שבע יגיד שיש כאן תושבים המגיעים משבעים מדינות שונות. יש כאן בנייני רכבת אפורים וברוטליזם ארכטיטוני כעור, ואלוהים, כמה שחם כאן. אבל יש כאן תרבות שמתפתחת כמו פונקציה מעריכית, ואנשים טובים ואווירה לא-סטודנטאית שמעטים מכם חווים.

יש כאן עיר, וככל הנראה, אתם לא מכירים אותה. אתם גרים באותן שכונות מסביב לאוניברסיטה ונמנעים מלעלות על אוטובוס פנימי. אתם מונעים מהצעירים המקומיים להיכנס לפאבים ומאחורי גבם מכנים אותם נייטביו. אתם לא גרים בבאר שבע אלא שוכרים בה דירה. אתם הסטודנטים בבן-גוריון - וזו באר שבע.

אלמוג שמחון,
עורך 'מעורב'

יצירה מעורבת

שיר האהבה שלי לבאר שבע # עורך ספורטס

מפונפנים מגוש דן שמתלוננים על ההזנחה, אבל מוכנים כהרף עין לגור בחורבות העשנות של דרום תל אביב ובמאורות הקטנות והכעורות שהופכות לקוסמופוליטיות בגלגולן החדש לאחר שהתואר "באוהאוס" מוצמד להן לאחר כבוד. כן, ההזנחה של אדם אחד היא העירוניות האקלקטית של האחר, כל עוד היא מוצמדת למספיק דעות קדומות.

אבל אני אוהב אותך, באר שבע, רגל אחת בעתיד ורגל אחת בעבר, על כל המשתמע. נסיכה מוגרבית מוכה. ירושלים יכולה לקרוץ לי כמה שהיא רוצה, אבל כל הרגליים הארוכות שבעולם לא יכולות להסתיר את הניצוץ הפסיכוטי בעיניה ברגע שמסתכלים בה קרוב מספיק. לא. בעיניים שלך אני רואה את העבר, ההווה והעתיד שלי גם יחד.

הגשם פסק בינתיים, אני ממנהר לנצל את ההזדמנות ולחזור בצעד נמרץ הביתה. על הדרך אני נתקל בגן ירקות של סטודנטים. אני בספק אם מישוהו אחר מלבדם הזמן להשתתף. על פניי חולפת האוכלוסייה האיכותית החדשה במיטב אנרגיית הנעורים הסטודנטיאלי, אבל אני בסדר, טוב לי בזכות מי שאני. אני אדם שחזר לאחר זמן רב הביתה, לטבוע בתוך העיניים השחורות.

מרכז גילת, שלוש וחצי בצהריים, יום חורף נדיר. יא אלה, מזמן לא היה לנו אחד כזה באזור, אבל דווקא כשאני צריך לחזור הביתה מפגישה? רק לי זה קורה. אני מחליט לאכול משהו. שווארמה, כנראה. כל הדיאטות ונאומי השיפור העצמי לא מצליחים לעמוד בפני הריחות. בזמן שאני יושב ללעוס את הפיתה שלי, אני מגניב מבט מהיר סביבי. מרכז גילת, שכונה ד', פטיו של הזנחה ופסולת מוקפת פיצועיות, חנויות פרחים ומאפייה אחת מיתולוגית. אני מביט פנימה אל חריץ החצר הפנימית המוזנחת מוקפת המכולות והחניות "הכל בשקל", שואל את עצמי כמה מזרקים שבורים וקונדומים משומשים מסתתרים בין ערימות הקרטונים והלכלוך. אני לא באמת רוצה לדעת.

מסביבי, בשכונה שהיא גם מובלעת סטודנטים, אני לא רואה אף אחד לבוש באחד מפרטי הוינג' האהובים כל כך על צעירינו ההו כה מוכשרים ממדעי החברה שגרים וחיים פה, אלא אם כן הם אכן שלהם עוד כשנקנו אי שם לפני שלוש שנה ונלבשים על ידי סבתות מרוקאיות וקשישות רוסיות שחולקות ספסל. מי שלא, מסומן מיד כזר. לא, מסביבי ג'ינסים צמודים עם מגפיים וטרנינג, המון טרנינג, קאפה, אדידס, נייק, חליפות ניילון ובד ופוליאסטר. ביגוד של "האדם העובד" כמו שיאיר לפיד אוהב להגיד. ברקע אני שומע מוזיקה מרוקאית של להקת "שפתיים" שבוקעת, מלאת הפרעות סטיות, מטרנזיסטור חבוט, ושיחה בצעקות בין הירקן מהחנות ממול לבעלים של הדוכן שהתיישבתי ללעוס בו. טוב נו, חשבתי, מזל שיש על מה לסמוך שישאר אותו הדבר.

הגשם לא הפסיק לרדת, טיפות קטנות מרגיזות, כשבהתחלה נראה שאין להן השפעה עד שתוך כמה דקות אתה ספוג. כן, באר שבע מעולם לא התלהבה מהחורף. בניגוד לירושלים שאיתה אני מקיים יחסי אהבה-שנאה, באר שבע מעולם לא חגגה את החורף. ירושלים בגשם היא קורטיזונה משרבבת שפתיים שמתייחסת לגשם כמו למעיל המינק שהפטרון החדש והעשיר שלה קנה לה, שמשתמשת בריח של אדמה רטוב, כמו שאישה אחרת תשתמש בבושם מעולה. באר שבע בגשם, לעומת זאת, נראית בגשם מדובללת כמו כלב רטוב ומריחה פחות או יותר כמו אחד. לא, באר שבע לא פורחת בחורף. אבל אני אוהב אותה, גם בחורף וגם בקיץ, ובדמיוני היא רוגנית אלבקץ שחורת שיער, עיניים שחורות שאפשר לטבוע בהן ומחלצות שחורות עומדת לבדה במדבר, מלכה ברברית, האלה ענת שנולדה מחדש בדמות אדם.

ואני חשבתי עד כמה אני אוהב את המקום הזה. סטודנטים

צילום: דני מכליס

עיר ההזדמנויות המוגבלות

איילת בראל, תיאטרון הפרינג' באר שבע

וזה חבל כי באר שבע היא עיר עם אופי, עם לקסיקון משלה, עם היסטוריית מועדונים ארוכה ואהבה בלתי נידלת למרכזי קניות. תושבי העיר בהחלט לא יושבים ומחכים שיגאלו אותם מייסוריהם הפריפריאליים. יש כאן סצנה של מוסיקאים, להקת מחול ותיאטרון פרינג', אבל הסטודנטים לא חלק ממנה, רובם (לא כולם) מעולם לא הגיעו עד רחוב הרצל.

לא סתם מיתגו את באר שבע כעיר ההזדמנויות. הן מחכות כאן בכל פינה. כל יזמה תמצא לה בית ותמיכה בין אם פרטית, מוסדית או ציבורית. יש כאן צמא לעשייה, והאנשים שיוצרים כאן, רחוק מהביצה, מעצבים שפה אחרת, ייחודית, חופשית ממסגרות והשפעות. תיאטרון הפרינג' בעיר העתיקה הוא רק דוגמה אחת לכך. סטודנטים למשחק שבתום הלימודים החליטו להישאר כאן ולפתוח בית ליוצרים. היום המקום מפעיל בין עשרה לעשרים אירועים בחודש, הופעות של מוסיקאים, עבודות מחול של מיטב הכוריאוגרפים והצגות פרינג' זוכות פרסים שרצות בכל העולם - תיאטרון אלטרנטיבי, עכשווי ובוועט, ובכל זאת מעט מאד סטודנטים מגיעים.

זה לא רק עניין של פרסום. הפרינג' השקיע אלפי שקלים בקמפיין פתיחת שנה, בדוכן, בפליירים ובכרטיס מתנה לכל סטודנט. מתוך עשרות אלפי סטודנטים הגיעו רק עשרים (!) לנצל את ההטבה. אלו שהגיעו התאהבו במקום, נסחפו בחוויה ונהיו ללקוחות קבועים. אבל למה הם כל-כך מעט?

.....

אני מזמינה אתכם לשבור את המחסום הפסיכולוגי. קחו סיכון - צאו מהחממה ותפגשו את העיר. תשקיעו כמה עשרות שקלים במופע מחול או תיאטרון, משהו שלא ראיתם אף פעם או משהו שלא ראיתם כבר הרבה זמן. הייתם מוציאים את הסכום הזה על פעמיים חצי-גולדסטאר. תשקיעו אותו פעם במשהו אחר, ואולי זה יקרה לכם. תיכנסו להופעה שתעשה לכם משהו בפנים, השערות שלכם יסמרו כי תפגשו אמת על הבמה ובבת אחת זה יציף אתכם. כי זה הקטע באמנות, היא נוגעת, רק צריך לעשות צעד אחד מחוץ לחממה, וזה יקרה. על הדרך, אולי גם תכירו עיר אחרת, ומי יודע - אולי אפילו תתאהבו בה.

לפני שש שנים קיבלתי הזמנה לבקר חברים סטודנטים בבאר שבע, מיד פצחתי במונולוג תל אביבי פטריטי של "למה - לעזאזל - לצאת - מתל-אביב-יש-בה-הכל", אבל שום דבר לא עזר ובסוף קיבלתי את פקלאותי בפונטו הקטנה שלי ועליתי על כביש 40 דרומה למדבר. אחרי צומת פלוגות השמים נעשו צהובים, ומכל צד נפרסו מרחבי המדבר האינסופיים. כשפניתי לרחוב, מכל צד בנייני הרכבת הארוכים והכעורים, בקצה מכולת נטושה עם בקבוקי קריסטל צבעוניים, ובחיי - זוהי לא תוספת פיוטית - סירה קוצנית התגלגלה על הכביש כמו באחרון המערבונים. כל זה עמד בניגוד מוחלט להמשך הביקור שלי. דירת הסטודנטים שנכנסתי אליה הייתה מהיפה בדירות שראיתי: מרווחת, עם גינה פרטית ומטבח משופץ. בערב יצאנו לברים מעולים וקינחנו במסיבת בית מטורפת, הכי סרט אמריקאי שיש. שנה אחר כך, כבר נרשמתי ללימודים בבאר שבע, שוב נכנסתי למכונת נסעתי בכביש 40 דרומה - והפעם כדי להישאר.

לבאר שבע יש את כל הנתונים להפוך לעיר אוניברסיטה מצליחה. ראש עיר חדש שקשוב לצרכי הצעירים, עיר בתהליכי פיתוח והתרחבות, מחייה זולה, מרכזי קניות גדולים ואוניברסיטה בעלת שם עולמי, שמידי שנה פוקדים אותה כ-20,000 אלף סטודנטים. אז למה נדמה שבבירת הנגב מתקיימות שתי ערים נפרדות? באר שבע של המקומיים ובאר שבע אחרת לסטודנטים שנושטים אותה מיד עם תום לימודיהם?

כולם מסכימים שבבן-גוריון יש חוויות לימודים אחרת מתל אביב, ירושלים או חיפה. כאן תמצאו חממה לסטודנטים: מסיבות, מסעדות, סרטים ואירועים מיוחדים לסטודנטים כל השנה. בתוך "החממה" יש הכל; אתר האגודה המרכז את כל הפעילות בעיר לסטודנטים, כל ההנחות והטיפים, לוח טרמפים, לוח דירות וסיכומים, חוגים מוזלים בתוך האוניברסיטה, הופעות ועוד מגוון של אירועי תרבות. יש עיתון סטודנטים וקולנוע 'נגטיב' וכל הפעילויות האלו עומדות בפני הסטודנטים במחירים סמליים בלבד וזכות לסבסוד כמעט מלא של האגודה או האוניברסיטה. ומה שאי אפשר למצוא בתוך האוניברסיטה אפשר למצוא ממש מעבר לשער. מסעדות, מכבסות ועוד עסקים נותני שירות במיוחד עבור הסטודנטים. כשהכול כל-כך קרוב, לסטודנטים אין סיבה לצאת מהקמפוס, וכך עוברות להן שלוש שנים בבושת האוניברסיטה מבלי שהם זוכים להכיר את העיר.

כבר אמרו לך שיש לך המון פוטנציאל?

ספורט שרבים מתושבי השכונה חברים בו. בבאר שבע זה יותר מועדון סגור. גם אם יש סרטים בתוך האוניברסיטה, אתה לא תמצא בהם תושבים של העיר. בבית הקפה של האוניברסיטה לא תמצא תושבים של העיר, על אף שבכל השכונות האלה אין כמעט בתי קפה. חנות הספרים משרתת רק אנשים שמגיעים אל האוניברסיטה. יש כאן הפרדה מובהקת. בין שכונה ד' לאוניברסיטה נבנתה לאחרונה כיכר גדולה עם בית קפה וחנות ספרים (בניין 74 - א"ש). זה קורה ממש מול שכונה ד', אבל גם הכיכר הזו מוקפת בגדר ואפילו יש סוללה שמפרידה ויזואלית. אם תסתכל על המורפולוגיה של הכיכר תראה שיש הר דשא שחוצץ בין האזור הזה לבין שכונה ד'. אתה מרגיש שזה לגמרי מנותק מהעיר. גם מעונות הסטודנטים ב-ד'. טוב, נחצץ חלק מהרחוב והוא מוקף גדר. יש הפרדה חדה בין מה שקורה פה בפנים לבין מה שקורה בחוץ."

בניין 74 (דילר), צילום: דני מכליס

אבל אם האוניברסיטה לא הייתה ממוקמת בשכונות הנחשלות של העיר, אלא בשכונות הזקות יותר, במקום יותר מטופח שאנשים ממצב סוציו-אקונומי גבוה יותר גרים בו, אז המצב היה נראה אחרת. ההפרדה הזו לא פשוט נגזרת מתוך המיקום של אוניברסיטה בן-גוריון?

"הנחשלות הזאת של השכונות היא עניין חשוב שאנו מתייחסים אליו במחקר שלנו. יש תהליך פיתוח של העיר שאני תולה בו הרבה מהאשמה. לעיר הרבה יותר נוח היום להקים שכונות חדשות ולהתרחק מהמרכז. בגיאוגרפיה עירונית, יש מושג שאנו שאנו קוראים לו 'העיר הפנימית': זה האזור שיש בו יותר פעילות ושמוקמים בו המוסדות הגדולים, האוניברסיטה, בית החולים והמכללות. מה שמזדקן בעיר הפנימית זה הדיור. השכונות החדשות כמו גאות לון, נחל עשן ורמות הן שכונות מגורים. מעין פרברים קטנים. אין שם חוויה עירונית. אתה חי שם בתוך בועה של מגורים ומשתמש בכלי-רכב כדי להגיע למקומות אחרים. העיר הפנימית היא חוויה אחרת בהרבה מאוד ערים. דווקא בתל אביב, האוניברסיטה נמצאת מחוץ לעיר הפנימית, באיזשהו פרבר אמיד יחסית. כאן אנו נמצאים באזור, שעשרות אלפי אנשים נכנסים אליו מדי יום והוא לא מרוויח

ד"ר נורית אלפסי, הספיקה להרגיז לא מעט אנשים בעירייה ובאוניברסיטה במחקריה שעוסקים בקשר שבין האוניברסיטה לבין העיר באר שבע. ד"ר אלפסי טוענת שיש פה פוטנציאל אדיר, אך לתפישתה הוא אינו ממומש. לפחות עד שיקרו פה כמה דברים. בירת ההזדמנויות של ישראל? תלוי את מי שואלים

אלמוג שמחן

פוטנציאל (שם, ז'): היכולת, הכוח או האפשרות הטמונים בדבר מה או במישהו למומש דבר מה או להפעלתו, אך טרם יצאו מן הכוח אל הפועל (מילון רב-מילים).

ד"ר נורית אלפסי, ראש המגמה לתכנון ערים במחלקה לגיאוגרפיה ופיתוח סביבתי לא מתכוונת להרגיז את העירייה, היא פשוט מעדיפה שיקשיבו לה לשם שינוי. במשך שנים היא דוחפת את באר שבע לעירוניות שלטענתה, העיר עדיין לא מצליחה להגשים. גם בחיבור בין העיר לאוניברסיטה טמונות אפשרויות רבות, אך גם הן לא מגיעות לידי מימוש. מה צריך לעשות? אם שואלים את ד"ר אלפסי, לשאלה המופשטת הזו יש תשובה מרחבית.

איך היית מתארת את הדינמיקה שקיימת כרגע בין באר שבע והסטודנטים באוניברסיטה?

"עם הצמיחה של האוניברסיטה, כך הולכת וגדלה הבועה שסביבה. על-פי נתוני הדיור השכור, שיעור הדיור השכור בשכונות הצמודות לאוניברסיטה עולה. עוד ראינו שהדירות שבשכונות הצמודות לאוניברסיטה לא מוחזקות בבעלות של תושבי באר שבע אלא של תושבי חוץ. אנחנו מזהים כאן איזשהי טריטוריה שהיא לא לגמרי באר שבעית. נראה גם שהעירייה לא מתייחסת לאזור הזה כחלק מהטריטוריה הבאר שבעית. המרחב הציבורי במקומות האלה מוזנח. ועדי בתים, גינות ותופעות מהסוג הזה נדירות מאוד באזור. יש רחובות שלמים שהמושג של ועד בית לא קיים בהם. כעובדת אוניברסיטה, משמח אותי לראות שהקמפוס תוסס וחי ויש חיים סטודנטיאליים טובים, אך זה מצער אותי שמערכת היחסים עם העיר לא באמת תורמת לשני הצדדים. תראה למשל את הגדר שמקיפה את האוניברסיטה."

אבל גם אוניברסיטת תל אביב מוקפת בגדר.

"נכון, אבל הפערים בין רמת הטיפוח והארגון המרחבי בין מה שקורה בתוך אוניברסיטת תל אביב לבין מה שקורה בחוץ הם לא כל-כך חדים. כשאתה נכנס משכונה ד' לתוך אוניברסיטת בן-גוריון אתה נמצא בתחושה של בועה."

לעומת רמת אביב?

"כן לעומת רמת אביב. עם זאת שהאוניברסיטה מוקפת שם בגדר, יש שערים אחרים וסימבולים שיותר פתוחים. יש בית קפה וחנות בכיכר שפתוחה לתושבי רמת אביב, ויש מרכז

מזה שום דבר. לא מבחינה כלכלית, לא מבחינה מסחרית, לא מבחינת אווירה. יש בבאר שבע מוסדות שמוקפים בגדר והעיר לא השכיחה באיזושהו אופן לרתום אותם כדי לחדש את השכונות. זה כאילו קורה מבלי שאף אחד מתערב ומנסה לכוון ולייצר מרחב אחר, לכן אני חושבת שזהו כשלון. דברים כאלו יכולים לקרות מאליהם וזה בסדר, אבל לדעתי חשוב שהעירייה תזהה תהליכים כאלה ותתערב בהם".

אבל מושקעים בעיר משאבים: למשל בעיר העתיקה וכן המלגות שניתנות לסטודנטים על-מנת לגור שם להחיות את המקום.

למד? לדווקא המהלך שהעירייה עשתה לאחרונה בעיר העתיקה הוא מהלך שלא הייתי ממליצה עליו."

למה?

"כי העיר העתיקה לא צריכה סטודנטים. היא צריכה נכונות ארוכת-טווח של אנשים שמעוניינים לגור שם ורוצים להשקיע במקום ולגדל שם ילדים. היא לא צריכה סטודנטים שיסתובבו שם. העיר העתיקה אלא אנשים עם כסף, מחויבות ואנרגיה שיגורו בה. לא צריך שם אנשים שבאים והולכים".

אבל אם הכוונה היא ליצור מרכז תרבותי חדש בעיר, שימשוך אלינו צעירים, אז זה לא טבעי שהעירייה תרצה למשוך סטודנטים למקום?

"צעירים כן - אבל לא אוכלוסייה ארעית. לסטודנטים אין כסף, זמן או אנרגיה לשקם את העיר העתיקה. לייצר ג'נטריפיקציה (תהליך של הפיכת שכונות ישנות ונחשלות במרכזי הערים לשכונות של בני המעמד הבינוני והגבוה - א"ש) באמצעות סטודנטים היא אגדה שלא עובדת. אי אפשר לצפות מהסטודנטים לעשות את התהליך הזה. יש בבאר שבע הרבה מאוד אנשים צעירים ומשפחות צעירות שפשוט עוזבות את העיר משום שהם מבקשים חיים עירוניים ובאר שבע לא מצליחה לספק את החוויה הזו. מקריית-גת ודרומה, אין חיים עירוניים. לבאר שבע יש אפשרות ליצור חוויה כזו, אבל במקום לעשות זאת העירייה מביאה סטודנטים ארעיים. בהרבה מאוד מקומות בעולם אפילו מתארים את הסטודנטים כסוג של מפגע. הם מייצרים רעש, לכלוך והזנחה סביבם. הם מעלים את שיעור הבעלות החיצונית ומורידים את שיעור המחויבות של התושבים לאזור. הם מבריחים משפחות. אני חושבת שבאזור הזה היה צריך לעשות איזושהי פעולת תכנון ואפשר עדיין לעשות אותה".

את אומרת שהסטודנטים לא ייצרו איזושהי רוח צעירה או יתרמו לעסקים, אבל אנהנו רואים שבמקרה של רינגלבלום זה הצליח. גילוי נאות: אני גר היום בעיר העתיקה, כחלק מהמלגה שהעירייה נותנת לסטודנטים ואני מוכרת לומר שאני נהנה מאורח החיים שהעיר העתיקה מציעה לי. אני כן מרגיש שיש מרכז תרבותי מתחדש שמכיל בינתיים מעט סטודנטים ולא מעט מקומיים. יש שם התעוררות מאוד חיובית.

"אני חושבת שיש לכוונת הסטודנטים הללו אפשרות ליצור

"זאת הנחה המנוגדת לתיאוריות של הגיאוגרפיה העירונית. יש כמה תיאוריות שאומרות שכל שאנחנו סגורים, אנו מתחילים לפתח אנטגוניזם. תיאורית המגע מספרת שדווקא מגעים בין סוגים שונים של אוכלוסיות עוזרים מאוד 'להוריד את הקרניים' מהמצח אחד של השני. צריך להגיד את זה הרבה מאוד פעמים כדי להראות שבאר שבעי הוא לא אדם עם קרניים. זה עובד לשני הכיוונים. במחקר שלנו ראינו שאנשים שגרים בשכונות ד' ו-ג', אפילו אם הם גרים בצמידות לסטודנטים, בשבילים סטודנט הוא יצור שהולך מהר עם תיק על הגב וחי בבוועה. הם יכולים לזהות סטודנט יקוראים לו 'הסטודנט' ולא בשמו הפרטי. המגע עובד לשני הכיוונים. ראינו גם שאנשים חושבים שהם רוצים לבלות עם סטודנטים בגלל שלדעתם זה בטוח יותר. הם חושבים שבאר שבעים מסוכנים יותר, שהתרבות היא שונה וכו'. צריך את המגע ואת הקרבה כדי להראות שזה לא המצב."

אז איך מקרבים בין הסטודנטים והקהילה המקומית?

"צריך לחשוב יחד עם העירייה איך השכונות הפנימיות הופכות לשכונות עם אוכלוסיה יותר בריאה ונורמטיבית.

כרגע, הסטודנטים גרים בתוך בוועה ומרגישים שזו לא עיר נורמטיבית. הם חיים במקום שבו הסביבה העירונית היא מאוד מוזנחת והתושבים המקומיים נתפסים כמשוהו אחר זור. לכן, כשמסתיימים הלימודים הדבר הראשון שהם רוצים לעשות הוא פשוט לעזוב. הדרך היחידה לקרב אותם לעיר היא להכניס את העיר לתוכם. אין שום סיבה שהבוועה הסטודנטאילית תתפוצץ, היא צריכה להמשיך להתנהל, אבל היא

צילום: דני מכליס

צריכה להתנהל במרחב מטופח, שיש בו שירותים חברתיים ועירוניים טובים. שיש בו גם תושבים מקומיים שהם משפחות עם ילדים ואנשים צעירים ואנשים שהם כמוהם - ואז הבועה יכולה להמשיך להתנהל. זו חוויה סטודנטאילית נהדרת ולא צריך לקלקל אותה."

מה את חושבת על הניסיונות של העירייה להשאיר פה סטודנטים?

"אני חושבת שהדרך היחידה היא להוות דוגמה. כמו בחינוך, אתה יכול לדבר אל לבם כמה שאתה רוצה, אבל הם מסתכלים עליך ורואים מה אתה עושה. גם הסטודנטים מסתכלים על העירייה עושה ומפנימים את ההתנהגות שלה. הם מסתכלים על החיבור שבין עיר לאוניברסיטה ורואים איך הוא פועל. אם החיבור הזה מניב עוד סינמה סיטי ועוד בייג, וייבוש של המסחר הפנים-עירוני ומרחב ציבורי ירוד והרבה סיסמאות שלא מצדיקות את עצמן, הסטודנטים יבינו שגם החיבור ביניהם לעיר לא יהיה פורה. יחד עם זאת, יש כאן היום דינמיקה שיש בה המון פוטנציאל. הדינמיקה הזו יכולה להוביל לאנטגוניזם הולך וגובר ויכולה להוביל לעיר משגשגת ולהזדמנות לפיתוח מרחבי של השכונות הוותיקות. בשביל זה צריך לעבוד בשכל. זה אומר לתכנן, להתייעץ איתנו, לעשות פורום של אוניברסיטה והעירייה ולעבוד יחד על תוכניות מרחביות. כמעט כל האוניברסיטאות בעולם עובדות בשיתוף פעולה עם הערים שהן נמצאות בהן - באר שבע צריכה להיות הראשונה שעושה את זה."

ותראה עירוניות שכמעט שאין בבאר שבע. יום אחד לקחתי רכבת וירדתי בתחנת באר שבע מרכז דרך הכיכר החדשה בקריית הממשלה ושם הרגשתי שזה יכול לקרות - לשם צריך להביא מגורים. מה שהורג את המקומות האלה לאורך כל הדרך זו העובדה שנבנים עוד ועוד מרכזי מסחר חוץ-עירוניים. הם פשוט מייבשים את כל העסק הזה. אתה רואה שהמסחר שקיים בקריית הממשלה ירוד. הוא נמצא בקרית הממשלה, משום שהוא לא מסוגל לשלם את השכירות בביג. אתה לא רואה שם את הרשתות המובילות ואת בתי הקפה המובילים. לאחרונה ראש העיר אישר הקמת מתחם סינמה סיטי מחוץ לעיר. באר שבע הייתה צריכה להרים את דגל החדשנות ולעשות את המתחם הזה בדיוק שם - בקריית הממשלה. שם לעשות מתחם של בתי קולנוע שאנשים יוכלו להגיע ברגל או באוטובוסים ולא שיצטרכו את מגרש החניה הגדול. זה מייבש את המסחר והרחובות העירוניים."

את מנסה לדחוף את באר שבע לכיוון האורבני, אבל כנראה שבאר שבע לא כזו.

"זה לא מהשמים. בגלל שהעיר לא אורבנית היא מפסידה. באר שבע לא צריכה להתחרות בפבריים שלה בכלים של הפרברים שלה. היא צריכה להתחרות בהם בכלים של עירוניות. זה התפקיד שלה, להיות עיר. אני באמת חושבת שעירוניות זו ההצדקה היחידה לקיומה של באר שבע. אם היא פרבר גדול ומרווח אז לא צריך אותה בכלל. היא לא תתן שום דבר. היא יכולה להיות מרכז, מקום שמגיעים אליו ונושא בשורה והודמנות, אבל היא מפספסת את זה לאורך כל הדרך."

נחזור לקשר של העיר והסטודנטים, את חושבת שהקשר הזה מפרה?

"הוא יכול להיות מאוד מפרה. אני יודעת שהאוניברסיטה עושה מאמצים אדירים כדי שהוא יהיה מפרה. יש כאן המון פרויקטים חברתיים, שזהו דגל שהאוניברסיטה הגיפה וצריך להודות לה על כך. מבחינת האוניברסיטה, היא באמת ממצה עד למקסימום את החברתיות שבה ומהבחינה הזו היא תורמת מאוד. כגיאוגרפית עירונית אני רואה פוטנציאל לתרומה גדולה יותר, ליצירת חיבור חזק יותר של העיר ושל האוניברסיטה. תחשוב למשל על סיטואציה שהאודיטוריום הגדול של האוניברסיטה נמצא באחת השכונות ומשמש גם את תושבי העיר. אפשר שחלק מהגדרות יפתחו ותושבי העיר יוכלו ליהנות מהמתקנים של האוניברסיטה. יש באוניברסיטה פעילות נהדרת וחבל שתושבי העיר לא ייהנו ממנה. מחקרים מראים איך אוניברסיטת קולומביה חוללה שינוי עצום באזור של הארלם בניו-יורק. איך אוניברסיטאות אחרות פועלות יחד עם העיר בתכנון נכון ורגיש. זה מתבטא בין היתר בשינוי מרחבי, בהחלטה של האוניברסיטה למקם חלק מהפעילות שלה בתוך המרכזים של האוכלוסיה על מנת להביא לחיבור חזק יותר של התושבים לפעילות תרבותית שנעשית בתוך האוניברסיטה."

יש הפרדה ברורה בין האוניברסיטה לבין העיר ויש שרוצים בהפרדה הזו. אולי פעילות משותפת תוביל לעוד יותר אנטגוניזם?

פניה היפות של הסטודנטיפיקציה

רוני צורף

בין היתר בזכות ההצהרה של מועצת הסטודנטים שלא לשתף פעולה עם פאבים ממזרים".

נקודת מבחן חשובה לקשר שבין הסטודנטים לבאר-שבע הוא ברצון של הסטודנטים להישאר בבאר-שבע לאחר התואר. למעשה, לפני קיומו של תפקיד רכז ההתיישבות באגודה לא היה מדד שבאמצעותו אפשר היה לבחון כמה מבוגרי האקדמיה נשארים לגור בנגב. כשהתפקיד נוסד הבינו את הצורך במדד כזה ולכן אגודת הסטודנטים השיקה בשיתוף עם ארגון הבוגרים של האוניברסיטה את כרטיס "בוגר נגב" - כרטיס הטבות שניתן ללא תשלום לבוגרי האוניברסיטה שנשארו לגור בנגב. מלבד הטבות הכרטיס מאפשר לבחון כמה בוגרי אקדמיה נשארים להתגורר בנגב גם אחרי התואר וכמו כן מהווה אלמנט שיווקי למגורים בנגב. נכון לעכשיו הוזמנו כבר למעלה מ-3,000 כרטיסים והיד עוד נטויה.

בנוסף ל"כרטיס בוגר נגב", אגף ההתיישבות באגודה עורך סקרים בקרב סטודנטים כדי לבדוק כמה מהם מעוניינים במגורים בנגב. הסקרים הללו מלמדים על מגמת עלייה. אציג כאן נתון חשוב מהתוצאות שהתקבלו: על הסקר ענו מעל ל-1,000 סטודנטים, וכשהם נשאלו האם הם מעוניינים לגור בבאר-שבע בשנה הראשונה שלאחר התואר, 53% מתוכם ענו בחיוב. יש לציין ש-71% מכלל הסטודנטים שענו על הסקר הם ילידי הנגב, כך ששיעור הסטודנטים שמעוניינים להישאר לאחר התואר הוא פי שניים מסטודנטים שהם ילידי הנגב. נתון זה מפריך את הדימוי התזזיתי שמיוחס בדרך כלל לציבור הסטודנטיאלי. כמו כן, נתון זה מבהיר את ההבחנה בין סטודנטים בעולם לסטודנטים בארץ.

ההתבוננות על התמונה המורכבת של יחסי באר-שבע והסטודנטים מנקודת המבט הזו, מאפשרת לראות את ההתרחשות הסטודנטיאלית בבאר-שבע כחיובית בעיקרה, אם כי תמיד יש מקום לעוד שיפור. מתן מגדיר את הסטודנטים בבן-גוריון כ-"פעילים מאוד מבחינה חברתית": "יש כאן מדור מעורבות חברתית שוקק חיים באגודת הסטודנטים, ומחלקה פעילה למעורבות חברתית באוניברסיטה שזוכה לשפע של היענות". הסיוע והמעורבות של הסטודנטים ממלגות פר"ח ועד התנדבות עם קשישים בבתי אבות, הם רק חלק קטן מתמונה מורכבת של אינטראקציות חברתיות מגוונות עם התושבים, ומעידים על הרצון האמיתי של הסטודנטים לקחת חלק בתהליך המינוף של באר-שבע.

מתן סעד, רכז ההתיישבות בנגב של האגודה, וסטודנט שנה ג' במחלקה לגיאוגרפיה ובמחלקה לפוליטיקה וממשל, עוסק בשנתיים האחרונות בסוגיה הסבוכה של הקשרים המתקיימים בין הסטודנטים ובין באר-שבע והאוכלוסייה המקומית. הן בתפקידו כרכז התיישבות בנגב והן בלימודיו האקדמיים הוא מנסה לנתח את המצב הקיים באופן מורכב, הרגיש לניואנסים הייחודיים של באר-שבע ושל אוכלוסיית הסטודנטים בארץ. בשיחה שערכתי עימו התודעתי למורכבות הסוגיה ולחלקה של אגודת הסטודנטים ביוזמות הסטודנטיאליות ובשיפור המצב.

כתלמיד במחלקה לגיאוגרפיה מתן מרבה להשתמש במושגים כמו ג'נטרפיקציה וסטודנטיפיקציה - תהליכים שבהם אוכלוסייה מהמעמד הבינוני-גבוה, ובמקרה של סטודנטיפיקציה, אוכלוסייה סטודנטיאלית, חודרת אל שכונות עירוניות ומביאה לשינוי באופי המקום. בניגוד למתחים ולבעייתיות הנקשרים בדרך כלל למושג זה, מתן דואג להפנות מבט מפוכח גם לפניה היפות של אוכלוסיית הסטודנטים. "לא ניתן להכליל את הסטודנטים בבאר שבע תחת מושגים שהגיעו ממחקרים על סטודנטים במדינות זרות". אומר מתן, "מכיוון שכאן מדובר בסיפור אחר. הסטודנטים בארץ מגיעים ללימודים כמה שנים אחרי רוב הסטודנטים בעולם, אחרי ששירתו בצבא או בשירות הלאומי, וכשיש להם כמה קילוגרמים נוספים של נסיון חיים על פני חבריהם במדינות הזרות".

מנקודה זו הסיפור כבר מתחיל להיראות קצת אחרת. ברוב ערי-האוניברסיטה בעולם יש יחס שלילי בין תושב לסטודנט. התושבים תופסים את הסטודנטים כיוצרי רעש המלכלכים את רחובותיהם - שוב, דמינו לכם חבורה של נערים בני תשע-עשרה ותבינו איך הערים הללו נראות. בבאר שבע הדברים נראים קצת אחרת. מתן רואה את המתרחש כאן באופן חיובי יותר "לא מוצאים את אותן התחושות אצל התושבים, יותר מכך, התלונות שנשמעות מדי פעם כלפי הסטודנטים נוגעות לכך שהם 'לא מעורבים מספיק' וברצון שיגלו יותר ערנות כלפי מקום מגוריהם".

היחס החיובי אינו רק מהתושבים אל הסטודנטים, אלא פועל גם בכיוון ההפוך. בין הפעילויות החברתיות של הסטודנטים בבאר שבע ניתן לציין את קבוצת "בירה לכולם", אליה משתייך גם מתן. הקבוצה קמה במטרה להיאבק בפאבים מקומיים שסיננו את כניסתם של תושבים אליהם ואפשרו רק לסטודנטים להיכנס אליהם. המצב העגום הזה הינו הוכחה ניצחת לבעייתיות שבסטודנטיפיקציה ולבידול והמידור שהיא יוצרת. מתן מתעקש שנבחן את המצב לעומק ונשאל את השאלות שצריכות להישאל - למה הוביל המאבק ומי הנהיג אותו: "חלק מהסטודנטים הרגישו מאוד לא נח עם המידור הזה. אי-הנעימות הסטודנטיאלית היא שהובילה למאבק הרבה יותר מאשר התחושות של התושבים עצמם. כמו כן המאבק צלח

חביב הקהל

ראש העיר, רוביק דנילוביץ' התפנה לשיחה ארוכה על באר שבע, על הסטודנטים, על האוניברסיטה ועל כולם ביחד. 'מעורב' מציג: אחד-על-אחד עם האיש האהוד בבאר שבע.

אלמוג שמחון

צילום: דני מכליס

"בראייה לאחור, בשש-עשרה השנים האחרונות, מאז שנכנסתי לתפקידי הראשון כסגן ראש-העיר, אני מזהה שינוי משמעותי בתפיסה, גם של העירייה וגם של האוניברסיטה. בעבר האוניברסיטה נתפסה כאיוושהי 'מדינת ותיק' - סטודנטים שחיו בבועה של עצמם. רק לפני שש עשרה או עשרים שנה, כל השירותים לסטודנטים ניתנו בתוך האוניברסיטה. מקולנוע 'נגטיב' והמכסות, עד ה'דלתון' (פאב סטודנטים בעבר - א"ש) שהיה עמוק-עמוק במקלטים של האוניברסיטה. אז, העיר בכלל לא שירתה את הסטודנטים. בשש-שבע השנים האחרונות, המגמה הזו השתנתה לחלוטין. היום סטודנטים שוכרים דירות גם בשכונות אחרות בבאר שבע, לאו דווקא בשכונות הצמודות לאוניברסיטה. הם יותר מעורים במה שקורה בעיר, במרכזי הביילוי, התרבות והפנאי, ובמרכזים המסחריים; הם לא רק חלק מהנתינה ומהעשייה החברתית העשירה. אלא הפכו להיות תושבים של העיר. אם פעם הייתה זו אוניברסיטה שיש לה עיר - היום זו עיר שיש לה אוניברסיטה. כאן טמון השינוי הגדול. אני מאוד שמח על כך. זה באופן טבעי כאשר שני הצדדים ראו שעדיף 'לפרוץ את החומות', בכל מה שקשור למודעות. בסופו של דבר יש פה קהילה, חיי חברה, חיי תרבות וחיי מסחר. אי אפשר שאוכלוסייה כל-כך גדולה,

רוביק דנילוביץ' (43) הוא ככל הנראה הקונצנזוס הפוליטי המקובל ביותר בישראל. עם 92% מקולות הבוחרים, קיבל דנילוביץ' קדנציה שנייה כשהוא זוכה לתמיכה חסרת תקדים כראש הרשות של אחת מהערים החשובות בישראל. חשבו על זה, מתי בפעם האחרונה 92% מהציבור הסכים על משהו?

לא רק בקרב תושבי באר שבע זוכה רוביק לאהדה, אלא גם כאן באוניברסיטת בן-גוריון, ראש העיר הוא מהדמויות המוערכות בציבור הסטודנטים. קשה למצוא דמויות מחברות בין הסטודנטים לעיר באר שבע, ורוביק הוא אחד כזה. תוסיפו לכך את העובדה שמדובר באיש המשפיע ביותר בעיר - וקיבלנו את המועמד האולטימטיבי לשיחה על באר שבע וסטודנטיה.

לפני שאנחנו מתחילים אני חייב לברר איתך משהו, רוביק או רוביק?

"רוביק, עם ב' לא דגושה. אבל אני יודע שאנשים קוראים לי רוביק ומקבל את זה בכיף".

ועכשיו אחרי שהסרנו את המכשול הראשון מעלינו, איך היית מתאר את הקשר הקיים כרגע בין העיר לבין האוניברסיטה?

משמעותית ומרכזית כמו ציבור הסטודנטים לא תהיה חלק מכל ההווי הזה”

אני מוכרח לחלוק עליך. הרוב המוחלט של הסטודנטים עדיין גר סביב האוניברסיטה וזה נראה שמאוד קשה להוציא אותם ממשולש שכונות ב'-ג'-ד'. אני גם לא חושב ש'החומות' ירדו, הרי יש הרבה מאוד שירותים שעדיין ניתנים בתוך האוניברסיטה (בנק, קופות חולים ועוד). בכלל, המתח בין הסטודנטים לבין האוכלוסייה המקומית הולך ומחריף לפי ראות עיני.

“אני לא מסכים. הכל בעיני המתבונן. אני נגד הלקאה עצמית, האשמות וציור תמונה כל-כך קודרת. עכברנו תהליך משמעותי בשנים האחרונות. תראה לדוגמה, כמה סטודנטים היו מגויים לחיאתרון באר שבע בעבר וכמה יש היום. תראה מי קהל היעד שמבקר בתיאטרון הפרינג', בעשן הזמן, בחלוץ 33, בברקה. בעבר, לסטודנטים היה בילוי האופייני להם ואך ורק להם. אמנם גם היום יש חיים סטודנטיאליים סביב האוניברסיטה, אבל בעיני זה חיובי. קח לדוגמה את רינגלבלום, זה שיתוף פעולה נפלא של יזמים צעירים עם ראש חברתי ועסקי יחד עם סטודנטים שייצרו שם הווי מאוד מיוחד. אנחנו נכנסו ואמרנו 'זה שילוב כל-כך יפה, יש היענות, יש חיים בשיתוף בלתי רגיל עם התושבים' ומבחינתנו זה היה קטילוטור לשיפוץ. לעשות רחוב חדש, להציב ספסלים, עצים. זה עודד אותנו להפוך את המקום ליותר נעים ואסתטי. רק בשיתוף פעולה של כל הגורמים הצלחנו לחולל שינוי. רינגלבלום הוא הרחוב החברתי הראשון בישראל ונעשים שם דברים נפלאים. הכל הודות לשיתוף פעולה שבו כל גורם עושה את שלו בצורה יפה, לא פטרונית. בעיני זה מודל יפה מאוד. יחד עם זאת, לא הגענו למנוחה ולנחלה, אך קיים שינוי מהותי בין מה שהיה לפני חמש עשרה שנה למה שקורה היום. בעבר, בימי חמישי בצהריים היה נכנסו קו 380 לתוך האוניברסיטה, כדי להוציא את הסטודנטים כדי שלא ינשמו חלילה את האוויר של באר שבע. הדברים הללו כבר לא קיימים.”

כראש העיר של באר שבע, איך אתה רואה את התרומה של האוניברסיטה לעיר?

“זו זכות גדולה לעיר שיש בה אוניברסיטה כזו. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב היא אחת האוניברסיטאות המבוקשות במדינת ישראל. אנחנו רואים שצעירות וצעירים מכל רחבי מדינת ישראל נאבקים על כל מקום כאן. האוניברסיטה הזו היא עוגן חשוב מבחינה מדעית, מחקרית ואני טוען שגם מבחינה תרבותית וחברתית. האוניברסיטה שהיא כל-כך חדשנית, פורצת דרך ופלורליסטית, בהיותה כזו סייעה לנו להקים כאן את פארק היי-טק החדש ולייצר מרכז של תעשיות עתירות ידע. לאחרונה התקבלה החלטת ממשלה להקים את יחידת הסייבר הלאומית בבאר שבע, וגם זה הרבה בזכות האוניברסיטה. בכל מקום אני אומר שבאר שבע היא עיר עשירה, ושואלים אותי 'מה? מצאתם פה גז, נפט או זהב?' ואני עונה 'לא! אנחנו עשירים בזכות ההון האנושי שלנו'. יש כאן אנשים צעירים, איכותיים, משכילים עם חזון בלתי צפוי ותפיסה אחרת לחלוטין. אני חושב שזה שילוב מרתק שממנה את באר שבע ועושה לה אך ורק טוב.”

ואיך אתה רואה את המעורבות של הסטודנטים בעיר?

“יש סטודנטים שהם מעורבים יותר, יש שפחות. מבין כל

האוניברסיטאות במדינה, דווקא הסטודנטים שמגיעים לפה הם לא 'פלצנים'. הם באים בגובה העיניים, לא באים כפטרונים להראות לילידים כאן בעיר 'איך עושים את זה יותר טוב'. הם משתדלים להתערות בהווי החברתי-תרבותי-כלכלי של העיר. לומר לך שכולם כאלה? אני מניח שלא. כמו בכל דבר יש כאלה שמעורבים יותר ויש כאלה שמעורבים פחות. אני חושב שיש פה תרומה לא מבוטלת למערכת החינוך שלנו ולחזיקה וביסוסה של החברה הבאר שבעית. חשוב לציין, המעורבות החברתית של הסטודנטים היא לא רק בבאר שבע העיר, היא נפרסת גם ליישובים הבדואים, ליישובים ליד באר שבע כמו ירוחם, דימונה, מצפה רמון. חשוב מאוד לתרום גם ליישובים שנמצאים מסביב. בסך הכל התרומה היא נכבדה ומשמעותית אך תמיד אפשר לעשות דברים נוספים.”

צינת הסטודנטים שמגיעים לבאר שבע הם לא 'פלצנים' ורואים את האוכלוסיה המקומית בגובה העיניים. אבל יש מקרים כאן בבאר שבע, שמדגימים את ההיפך. למשל, העובדה שבחלק מהפאבים בעיר הכניסה מותנית בהצגת תעודת סטודנט בלבד. איך צעירים מקומיים אמורים להרגיש כשיש מקומות בעיר החסומים בפניהם?

“ראשית, אני מגנה את התופעה הזו. מותר לעשות מסיבת סטודנטים, או לקבוע ליין לסטודנטים, אבל כמדיניות זהו דבר שהוא פסול מיסודו. צריך לומר את הדברים כהווייתם - אלו דברים שקורים גם בחיפה, בירושלים ובכל הערים הסטודנטיאליות. יש אפילו פסק-דין שקבע שמותר לקיים פעילות לאוכלוסיות מסוימות. אבל, אם אני הייתי בחור צעיר ולא היו מאפשרים לי להיכנס לבר, אז לא הייתי הולך לשם - אתה לא רוצה אותי? אני לא אפרנס אותך! אתה לא עושה לי טובה. בשנה האחרונה לא קיבלנו יותר פניות מצעירות וצעירים שלא מכניסים אותם ולכן למיטב ידיעתי מדובר במצב שהיה. הוא היה בוטה ולא הוגן ואנחנו התערבנו עד כמה שניתן. מעבר לפן המשפטי, יש כאן אמירה שהיא חברתית ומוסרית - לכולם יש מקום. גם אם הם לא סטודנטים. מה שמאפיין את באר שבע זו הרב-תרבותיות. זו עיר שהגיעו עליה מאז היווסדה ועד היום עולים מלמעלה משבעים ארצות. כולנו ילדים או נכדים של עולים בצורה כזו או אחרת. אין אחד ששווה יותר מהשני. אנחנו צריכים ללמוד אחד מהשני ולהכיר אחד את השני. אנחנו צריכים לפתוח את הראשון לאופקים חדשים של ריחות, תבשילים ודעות. מי שמסתגר עושה מעשה שהוא בניגוד ל-DNA הבאר שבעי, זה ממש אנטיזהו בלהיות באר-שבעי.”

לא לו מכס שלא בקיאים במאבקי המקומיים-סטודנטים, אחד מהגילויים הבולטים ביותר למתח שבין האוכלוסייה המקומית לסטודנטיאלית הוא התניית הכניסה לפאבים מסוימים בעיר בהצגת תעודת סטודנט. בעקבות מהלך זה, הוקמה קבוצת 'בירה לכולם' שמונה סטודנטים ומקומיים הנאבקים יחד בתופעה. בשנה שעברה, נשא המאבק פרי בדמות החלטה של מועצת הסטודנטים המונעת מהאגודה לקיים קשרי מסחר עם גופים עסקיים הסוגרים את שעריהם בפני התושבים המקומיים.

“דווקא בנושא הזה אנחנו מצפים מהסטודנטים לומר את האמירה שלהם”, אומר דנילוניץ. “דווקא הסטודנטים צריכים לבוא ולומר 'אנחנו חיים בעיר הזו, ובעיר הזו יש

גם צעירים וצעירות והם לא סטודנטים. מותר להם ואנחנו רוצים שהם יהיו חלק מההוויה שלנו. תאר לך שמסעדות בבאר שבע היו אומרות 'הכניסה רק לבאר שבעים'. זה היה גורם פה לתסיסה מוצדקת. הכל שייך לכולם."

כראש עיר יש לך הרבה מאוד כוח. היו בקשות מצד הקבוצה לחוק עזר-עירוני. מדוע לא?

"בדקנו את האופציה והיא לא ישימה משפטית. בסופו של דבר, לציבור יש כוח אדיר. ברגע שמישהו פוגע בו הציבור יודע טוב-טוב להצביע ברגליים, כולל סטודנטים שיודעים לעשות זאת כשיש פגיעה באדם כזה או אחר. לא הכל צריך להיעשות ברמת החקיקה. אנחנו בני אדם, מה אין לנו שיקול דעת? אנחנו לא יכולים להגיד מה מוסרי ומה לא?"

העירייה משקיעה הרבה מאוד כספים ומשאבים בניסיון להשאיר צעירים בוגרי אקדמיה כאן בעיר. כשאתה סטודנט כאן בעיר, אתה נהנה מכל החיים הסטודנטיאליים, אך מרגע שאתה מפסיק להיות סטודנט אתה חוצה איזהו גשר. העיר הסטודנטיאלית היא לא אותה עיר של התושבים. איך בכל זאת משאירים כאן סטודנטים וצעירים?

"המדיניות של עיריית באר-שבע היא קודם כל להשאיר אוכלוסייה צעירה שנולדה, גדלה, והתחנכה פה. זהו קהל היעד המרכזי שלנו. אין ספק שהמעגל השני הוא של הסטודנטים שלומדים כאן בחמישה מוסדות אקדמיים. המעגל השלישי הוא במסגרת מעבר צה"ל דרומה של קריית המודיעין וקריית התקשוב. גם שם מדובר באוכלוסייה צעירה שאנחנו בהחלט רואים בהם פוטנציאל עתידי להשאר. בארבע השנים האחרונות גיבשנו תוכנית להשאיר את כל הצעירים הללו בבאר שבע. אנחנו העיר הראשונה בישראל שגיבשה תוכנית אסטרטגית כזו. על-פי התכנית, מה שישאיר אוכלוסייה צעירה בכל עיר, לא רק בבאר שבע זו רמת איכות החיים שנוכל לייצר עבורם. איכות חיים מקפלת בתוכה חמישה אלמנטים: תעסוקה איכותית בשכר הולם, מערכת חינוך טובה, דיור איכותי במחיר אטרקטיבי, תרבות ופנאי ופארקים ומרחביים ציבוריים. במסגרת התכנית הזו, ביקשנו להפוך את באר שבע למטרופולין של איכות. אי אפשר לעבוד רק בסיסמאות, צריך לעגן אותן במעשים. בחמש השנים האחרונות הושקעו בעיר פרויקטים בהיקף של שלושה מליארד שקלים. אני לא מספר לך סיפורי מעשיות. הוקם כאן תיאטרון פרינג', בית-ספר למשחק, מוזיאון מדע, מוזיאון האיסלאם ועמי המזרח, אולם ספורט רב תכליתי חדש, סקייט פארק, מתחמי תיירות ומבקרים, מרכז מבקרים באר אברהם אבינו, מתחם הקטר, האיצטדיון החדש, שיקום התחנה המרכזית; נעשתה השקעה אדירה במערכת החינוך, בגני הילדים ומעונות היום, במתנ"סים חדשים, פארקים ציבוריים, במזרקות וגולת הכותרת - הקמת פארק היי-טק שיביא תעסוקה איכותית. פארק היי-טק הוא מכפיל כוח לתעסוקה נוספת של רואי-חשבון עורכי-דין, הסעדה, היסעים וכו'. אלו הדברים שהפכו את באר שבע למטרופולין אלטרנטיבי, עם קצב חיים אחר לחלוטין שכל צעירה וצעיר יכולים לקבל את ההזדמנות שלו בחינוך, חברה, תעסוקה ותרבות. מבחינתי, תרבות זה מחולל שינוי אדיר. צריך לתת לאותם צעירים עם החזון היצירתי ליצור פה."

איך גורמים לאנשים לייצר כאן עוד תרבות?

"זה נעשה בפועל. לא כל דבר העירייה צריכה לכוון. אנחנו פה כדי להוביל תהליכים מחוללי שינוי, אבל גם כדי לאפשר לאחרים ליצור. סתם לדוגמה, עשן הזמן זה מקום ייחודי של תרבות, הוא לא שייך לעירייה אלא בבעלות פרטית. החלוץ 33 הוא ייחודי ולא שייך לעירייה. תיאטרון הפרינג' שאמנם העירייה השיקעה בו הרבה כסף, הוא יזמה של בוגרי בית הספר למשחק. אלו אותם אנשים שכשלא ימצאו תעסוקה פה, הם ילכו לתל אביב. אלו הכל יזמות של אנשים משוגעים לדבר שאני אומר להם 'אתם תחלמו ואני אשתדל להיות דג-הזהב שלכם. לא בהכל אני אצליח, אבל אני אשתדל לפתוח לכם את הדלת'. בסופו של דבר זה win-win. היזמים מביאים איתם רעיונות ייחודיים ואלו מעשירים את העיר באיר-שבע והופכים אותה לעיר של תרבות מקומית-מקורית. אנחנו לא חקיניים של אף-אחד."

צינת שלושה בתי תרבות ושלושתם ממוקמים בעיר העתיקה. מבחינתך העיר העתיקה היא הקרייה התרבותית החדשה של באר שבע?

"אין ספק שזו המגמה שלנו. בעיר העתיקה יש הרבה דברים ייחודיים. יש בה מבנים מהתקופה העות'מנית יפהפיים שלאט-לאט מתחילים לשפץ אותם ולשמר אותם. בעבר כיסו את הקשתות היפות בטייח ועשו שם דברים נוראיים. לבאר שבע יש ערכים היסטוריים מובהקים שלא שמו עליהם זרקור מספיק בעבר. אנחנו החלטנו שהעיר העתיקה שלנו היא מאוד מיוחדת והגיע הזמן להחיות אותה. אין ספק שאנחנו קבענו את העיר העתיקה כמקום המועדף עלינו ואפילו יזמנו צו ארנונה חדש, שמקל על עסקים מסוימים בעיר העתיקה - בתי קפה, מסעדות, גלריות ומוזיאונים מתוך מטרה לעודד אנשים להיכנס לעיר העתיקה. היום יש בעיר העתיקה מגורי סטודנטים ויש יותר סטודנטים שרוצים להיכנס מאשר מספר המיטות שאפשר לייצר בתקופה הקרובה. היה צריך לייצר את הפלטפורמה הזו. אי אפשר לרצות שצעירים וצעירות, סטודנטים וסטודנטיות יגורו בעיר העתיקה, בשעה שלא היו כמעט יחידות דיור בעיר העתיקה וכשלא נותנים קצת הטבות, מענקים או כסוד מסוים."

ד"ר נורית אלפסי (ראו ראיון בעמ' 8-6) אמרה שדווקא מה שהעיר העתיקה צריכה זה זוגות צעירים ולא סטודנטים ארעיים. מה דעתך?

"זה לא סותר. מדובר בתהליך. בשלב הראשון נכנסים צעירים וסטודנטים שמראים את ההתכנות של החיים בעיר העתיקה. לא מן הנמנע שהשלב הבא יהיה של יזמים פרטיים שיבקשו להקים דיור איכותי לצעירים בעיר העתיקה. כבר היום, הדופן של העיר העתיקה - פארק נחל באר שבע, אלו הבתים הכי יוקרתיים של העיר באר שבע ובעיני גם זה נכלל במתחם העיר העתיקה. השלב הראשון הוכתר בהצלחה כי צעירים וסטודנטים רוצים לגור בעיר העתיקה. השלב הבא הוא כניסתם של זוגות צעירים לשכונה ואני אראה את זה בחיוב."

אנחנו בהחלט מעודדים ונמשיך לעודד."

עושה רושם שלבאר שבע אין חיים עירוניים אמיתיים. פרט לסטודנטים שמנהלים את חייהם באופניים או ברגל, תושבי הרכב נעזרים בעיקר בכלי-רכב פרטיים. זה נובע בין היתר מכך שאין חפיפה בין אזורי המסחר לאזורי המגורים. יש תוכניות לשלב בין השניים?

"בהחלט כן. בתוכנית המתאר החדשה שאנו שוקדים עליה, אנחנו עובדים על עיבוי השכונות הוותיקות ובייצור רחוב שיש בו מרכזים מסחריים. אתה יכול לראות את זה כבר עכשיו על שדרות רגר. אנחנו עמדתנו על כך שבמגדלים החדשים יהיו למטה מרכזי מסחר שייצרו רחוב. שיהיו שבילי אופניים והליכה. אנחנו רוצים להמשיך את זה צפונה עד קניון הנגב ולייצר מסחר-מלווה-רחוב. הדברים הללו לוקחים זמן, אך המגמה היא בהחלט לייצר יותר עירוניות בבאר שבע. יותר עצי-צל והליכה ברגל. אנחנו נעבור שלב-שלב ונגיע לשם בסופו של דבר."

לסיום, מה אנחנו יכולים לעשות כדי לקרב בין הסטודנטים לבין העיר?

"אני יודע מה לא צריך לעשות - לא צריך לכפות. אסור שהתהליכים הללו יהיו מלאכותיים, אלא שיקרו באופן טבעי. בעבר רצו לכפות על הסטודנטים שמקבלים הקלות בארנונה להעביר את כתובתם במשרד הפנים לבאר שבע. אני לא חושב שצריך לכפות את הדברים הללו. מי שרוצה לגור פה, יגור פה מתוך בחירה. הסטודנטים הם אוכלוסייה מאוד חשובה לעיר באר שבע ואני בטוח שגם באר שבע חשובה להם. לאור ההתפתחות שחלה בחמשעשרה השנים האחרונות, אין לי ספק שיהיו קשרים הרבה יותר עמוקים ויזמות משותפת של התושבים והסטודנטים, שיעשירו את העיר באר שבע כולה ואת תושביה. אין ספק שבסופו של דבר יהיה כאן סיפור הצלחה יוצא דופן."

צילום: דני מכלים

הרשו לקחת אתכם לסיור דמיוני בעיר העתיקה של באר שבע. דמינו שאנו הולכים ברחוב קק"ל, המדרחוב שבעבר היה המרכז התוסס של העיר. עכשיו דמינו את אותו המדרחוב כמו כל מדרחוב אחר באירופה, המהווה את עורק המסחר הראשי. דמינו אזור עשיר במסחר שמסביבו בתי קפה, גלריות ובתי תרבות. דמינו את העיר העתיקה שאתם הייתם רוצים ללכת ברחובותיה. דמינו, ועכשיו פקחו את העיניים. למה זה לא יכול להיות ככה, בעצם? "אתה צודק לחלוטין", אומר לי רוביק. "אך חייבים להבין שלא כל דבר העירייה יכולה לעשות. העירייה יכולה לכוון, לתת תנאים יותר טובים, אבל בסופו של יום השוק החופשי יעשה את שלו. בהתחלה אנשים סקפטים, אך בסופו של דבר הדברים הללו יקרו. יכול להיות שזה יקח עוד טיפ-טיפה זמן, אך עם עוד קצת יזמה ותעוזה של השוק החופשי זה יבוא."

אבל יזמים כן מאמינים בבאר שבע, עובדה שעוד ועוד מרכזי קניות נפתחים בנבולות המרוחקים של העיר. למה אי אפשר היה להביא אותם לחלקים אינטגרלים של העיר?

"אני חושב שהעיר העתיקה צריכה למצוא את הייחוד המסחרי שלה. היא לא צריכה ולא יכולה להתחרות לא בקניונים ולא בפאוור-סנטרים. היא צריכה מסחר מיוחד: שדרות מעצבים, תכשיטים ופריטים מיוחדים שאדם ידע שיש את הדברים הללו אך ורק בעיר העתיקה. אם תביא את אותם הדברים שיש בקניונים אל העיר העתיקה, אז היא היא לא תצליח להתחרות בפאוור-סנטרים. אם נביא את אותם הדברים המיוחדים, אותם יזמים מיוחדים ונשלב עם עשייה תרבותית, בתי קפה ייחודיים וגלריות מעצבים - אפשר יהיה לייצר שדרה מאוד מיוחדת שאנשים ידעו שהם מגיעים לעיר העתיקה במיוחד מכיוון ששם יש דברים שלא ניתן למצוא בקניונים."

דיברת על הפאוור-סנטרים. האם לא היה מקום לנסות לפתח מרכזי קניות קיימים בעיר מאשר לפתוח פאוור-סנטרים חדשים דוגמת הגרנד קניון שנפתח לא מזמן או הסינמה סיטי שנבנית?

"יש יזמים ומשקיעים שרואים בבאר שבע עוגן כלכלי חשוב. הם לא מסתכלים רק על תושבי העיר באר שבע אלא על 700,000 התושבים שנמצאים כאן במרחב. באר שבע היא עיר מטרופולין, היא משרתת לא רק את תושביה. היא מעניקה שירותי בריאות, מסחר ותעשייה. יש יזמים שחושבים ששווה להשקיע פה, כמו יזמי הגרנד קניון החדש. אני חושב שבשלב הזה הגענו למיצוי. לא מזמן קיבלנו בקשה להקים עוד מרכז מסחרי גדול במבואה המזרחית של העיר. היזם קנה את הקרקע וזכותו להקים עליה מה שהוא רוצה, אך התלבטנו יחד איתו בקול רם וחשבנו האם זה באמת נכון להקים עוד שטחי מסחר. הגענו למסקנה שבשלב הזה העיר רוויה במסחר וגם היזם עצמו הבין שזה לא הדבר הנכון לעשות. צריך להבין שאנחנו מתמודדים עם כוחות השוק. אנשים קונים קרקעות במיטב כספם ואנחנו יכולים לכוון אותם, להמליץ ולייעץ להם. לא בכל עניין העירייה יכולה להטיל וטו. אנחנו מעדיפים לקיים שיח פורה עם היזמים ולנתב אותם. בבאר שבע חסרים מוקדים של בילוי ופנאי, פחות של אופנה. בעתיד יקום פה סינמה סיטי וזה יכול מאוד להעשיר את חיי התרבות והפנאי של תושבי באר שבע. אלו דברים שכן עוד חסרים בעיר ואת זה

חשבון פשוט

מי אני?

הגירה פנימית

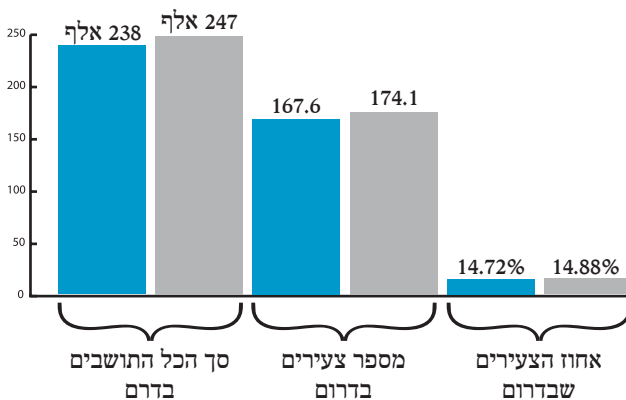
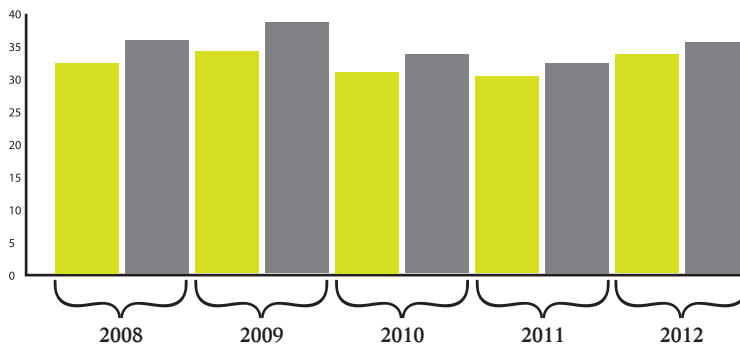
ומה זה אומר בעצבים?

הגירה פנימית מתרחשת כאשר יחיד או קבוצת אנשים מעתיקים את מקום מגוריהם מאזור לאזור באותה ארץ. כך לדוגמא כאשר מתרחשים מעברים מהכפר לעיר, מאזור חקלאי לאזור מתועש, ממרחב שרמת החיים בו נמוכה למרחב שרמת החיים בו גבוהה, ולהפך.

אז מה אני עושה כאן?

רצינו לבדוק האם ניתן להבחין בהגירה פנימית שלילית או חיובית באזור הדרום והאם אפשר לייחס את אופייה של ההגירה לאוכלוסיית הצעירים, בני 29-20. בסופו של דבר גילינו שההגירה הפנימית בדרום היא שלילית, אם כי גם בירושלים ובתל-אביב נראה מצב דומה. למרות האופי השלילי של ההגירה שמחנו לגלות שמספר התושבים בדרום גדל, וזאת בעיקר בזכות גדילה במספר הצעירים בדרום. אם נדייק, מספר התושבים בדרום גדל בין 2008 ל-2012 ב-90 אלף, מתוכם 6.5 אלף צעירים. כלומר, הצעירים מהווים 72 אחוז מסך גידול האוכלוסייה בדרום.

נתוני הגירה פנימית 2008-2012 {דרום}

*כל נתונים לקוחים מתוך הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מה חדש במחלקה?

פעילי ציבור ביום סיור מיוחד לתל אביב

צילום: דודו שטיינר

לאחרונה יצאו הסטודנטים החברים בתכניות "פעילי ציבור-מנהיגות" ו"הקרן המשפחתית על שם תד אריסון" ליום סיור שעסק בפערים החברתיים-כלכליים בישראל תוך עיסוק בנעשה בעיר תל אביב כמיקרו קוסמוס של החברה. הסטודנטים התחילו את הסיור ברחובותיה הראשונים של העיר תל-אביב: שדרות רוטשילד(חייבים להוסיף שם נוסף של רחוב) והמשיכו לשכונת נווה שאנן על מורכבותה החברתית. לאחר מכן נפגשו הסטודנטים עם מנכ"לית ארגון 'אחותי', גב' שולה קשת, הפועלת למען מיגור תופעות הגזענות ושינוי מדיניות חברתית.

הסטודנטים של הדירות הפתוחות - מוסיפים צבע לחיים ולחדרי הילדים

ככל שנה גם השנה הובילו הסטודנטים חברי תכנית הדירות הפתוחות את מבצע צביעת הדירות למען הקהילה.

במשך שבועיים וחצי עמלו כ-100 חברי התכנית וכ-600 סטודנטים שנענו לקריאה והצטרפו למבצע המרגש וצבעו יחדיו קרוב ל-100 דירות וכ-10 חזיתות של מבנים ומקלטים.

השנה החליטו בדירות להיענות גם לבקשות מיוחדות של ילדים שביקשו שעל קיר חדרם יופיע ציור קיר על פי טעמם. אחת הבקשות המרגשות הייתה שנצייר ציור של בת הים והתוצאה לפניכם.

התוצאות המקסימות הסבו אושר רב לילדים, להוריהם ובעיקר לסטודנטים!

צילום: דני מכליס

צילום: דני מכליס

- קרן משה - התוכנית למנהיגות
- תוכנית הדירות הפתוחות ע"ש ליליאן ולארי גודמן
- קרן גרוס
- תוכנית למנהיגות
- פעילי ציבור - התוכנית למנהיגות
- הקרן המשפחתית על שם תד אריסון
- שגרירי רוטשילד
- אוניברסיטה בעם

פרטים נוספים אפשר

למצוא במגדד הפיסטוק ובאור

0525252525

מה קורה?

מעורב: האם נראה לך שתבחרי/ לגור בבאר שבע גם אחרי התואר?
האם באופן אישי את/ה מרגישה/ שיש לך היכרות מספקת עם העיר?

אפי הורוביץ:

ישר אחרי התואר כנראה שלא אבל ביום מין הימים אולי כן. אני ירושלמי "סנוב", אם אגור בעיר ככל הנראה אגור בירושלים, שהיא עיר ייחודית שיש לה משמעות היסטורית. באר שבע היא עיר "סתם" וקשה לי לדמיין את עצמי חי במקומות כאלה. את באר שבע עצמה אני לא מכיר מספיק, אני מכיר בעיקר את האזורים הסטודנטיאליים. בסופו של דבר נחמד לי פה ואני אוהב את הדרום, שמרוחק מהמרכז ושיש לו נוף מדברי, ולכן אני לא שולל.

כנה לוביש-ליברמן:

אני ובן-זוגי נשאר בזמן הקרוב לגור בבאר שבע אבל לא לתמיד. כרגע בן-זוג שלי עוד לומד ובגלל זה נשאר, אבל אני לא רואה את המשך החיים שלנו כאן. הוא במקור מבאר שבע ולכן אנחנו מכירים את העיר מקרוב. אבל למרות ההיכרות, אני חושבת שנגור ביישוב. ככה נראה לי.

שלי ארליך:

אחרי שנתיים בבאר שבע, אני מכירה את מה שאני רוצה להכיר בה. אני בהחלט מוצאת בה מקומות לבילוי, שירותי רפואה, צרכנות ועוד. יש לי מעגל חברים קטן. זה קצת שונה - כי אני לא הייתי סטודנטית כאן לתואר הראשון. אני מרגישה שהעיר עונה על צרכי לעת עתה.

נעה רוטמן:

גדלתי כאן וההורים שלי גרים כאן, אז התשובה שלי היא לא סטודנטיאלי מוציה נראה לי שארצה להמשיך להיות קרובה למשפחה, אבל מצד שני אני לא בטוחה שארצה להמשיך בתואר שני באותה האוניברסיטה ולכן כנראה שאנדוד לפי מקום לימודים ועבודה.

אם נושאים חברתיים בוערים בך ואם אכפת לך מהמקום בו אתה חי ומהאנשים סביבך,
זו לא להיות אלק מתכניות אסטרונומיים בשאלו אופי גבתי שהחלקה אמעורבות
גבית ג מביסה.

בימים אלו אנו פותחים את ההרשמה לתכניות השונות במחלקה המציעות לסטודנטים מגוון
רחב של פעילויות תמורת מלגה או דיור חינם. מידע על כל תכנית אפשר לקבל באתר של
המחלקה למעורבות חברתית www.bgu.ac.il/cau.

בא לכם לכתוב במעורב? יאללה

Send

אתם מוזמנים לפנות אלינו עם רעיונות לכתבות, נושאים לגיליונות הבאים, טורי דעה, ראיונות, מושגים ל"חשבון פשוט", קפה, תה, שתיים סוכר.

Meorav.bgu@gmail.com

או בפייסבוק